

Grundtvig-arkivet fasc.: 115.

Registreret af: KTd. 17/5 1955.

Evt. enhedens nr.: 115.VI.

1. Titel el. kort indholdsangivelse:

"Om Religjons-Frihed
()"

Udkast til 3. stk.

Antal sider: 122.

Antal blade: 61 (28 5/2 læg
pag. 1-31)

Format: kvart.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): C & I. Hø-
mig

7. Ms.' første linie: (overskriften)

3. Afmærkning (I. J. N. osv.): ...

8. Ms.' sidste linie: og forplante den nid-
kiært! (afsluttet, men opgivet)

4. Ortografi:

9. Tryk el. benyttelse:

"Om Religjons-Frihed" III, trykt i
marts 1827 (imprimatur 6/3, allige-
vel undertrykt af censor). Udgivet
1866.

U S V s. 97ff. Stoffet i udkast VI
(m. tilh. mss.) er delvis benyttet.

5. Andre ydre kriterier:

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.):

10. Tidl. forskeres skønsmæssige datering(er):

11. Nr. i bibliografien:

456.

12. Indholdsregest:

Her skal gives en historisk betragtning af kirken i Danmark til op-
lysning om, hvorvidt vi trænger til religionsfrihed - med tilsidesættel-
se af egen person. En vanskelighed: forholdet til trykkeforordningen (1).
Jeg har lænken om hånden. Men forhåbentlig tilstås det mig at øve ~~en~~ fri-
talenhed, jeg ikke kan opofre uden ved at nedlægge min pen for tronens
fod.

Hellere ærlig hedning end falsk kristen (sådan begynder stk. 3 og-
så, efter en anden indledning, se U S V. s. 100). Psykologisk umuligt,
at nogen religion uden al tvang kan blive "herskende" i et verdsligt ri-
ge. Danmark religionsfrihedens "hellige Land" (jf. s. 102) (2). Det er
forskelligt fra det øvrige Norden - trods den indbyrdes forskel på ven-
delboer og sællandsfarer - jf. kristendommens fredelige indførelse i

landet (2). Reformationen viser, at den kristne tro - trods religionsfrihed - vedbliver at være herskende her (3, jf. s. 103). Kongeloven hævder Conf. Aug. Universalhistorien viser desuden, at ingen anden religion har kunnet afløse den kristne. Enevoldsmagten var en vennegave til kongen (4). Kongeloven skal derfor tolkes i kærlighedens ånd, og ifølge Augustana er det kristeligt at give religionsfrihed (5). Tiden har iøvrigt vist, at der er en sådan splid i kirken, at religionsfrihed må indføres (6). I hvert fald trænger jeg til religionsfrihed - som "Novator", jf. hyrdebrevet (jf. fasc.115.V og s. 104). Tilbageblik: søn af Balles svoger (o.s.v.), Struensee, ophæv. af censuren (7) trykkeforordningen 1799. At gøre juridisk forskel mellem den kristne kirke og statskirken en fejl (8). Spørgsmålet er nu kun, hvem der skal træde ud. Armoder om brandstedet ved Nicolai tårn til en beskedne korskirke (9). Tilbageblik på kirkestriden: MICHAELIS, BASTHOLM, BALLE - kirkerne tømtes, mest på Sjælland. Balles lærebog (10) Psalmebogen tømte på ti år min faders fulde kirker (11) Biskop BLOCH på Fyn fastholdt KINGO. NORDAHL BRUNs protest mod Bastholms liturg. forslag. Balles bibelforsvar hans bedste værk. Boises liturgi - og Boisen var underskriver i 1826 (hyrdebrevet!) (12).

Gr.s nationale vækkelse i 1807. Dimisprædikenen (13) Overgang til fædrenes tro (14). Hans borgerlige ønskers mål: professor i Nordens historie. Sværmerfristelsen. Ordinationen (15) 1812-13. 1817 - forhandl. med kancellipræsidenten. Clausens modstand (overstr.: direkte henvend. til stiftsprovsten!) (16) Udvandringstanker. Aalborg. (17-18) De gud. forsamlinger. Clausens bog - Kirkens Gienmæle "maaske ikke det tjenligste Middel" til værn for menigheden (19). Et stort praktisk misgreb, men skrevet af hensyn til samvittigheden (20). "En saadan Mand" (siger Clausen). Hans bog. Religionsfrihed kunde lære ham at indse statens ret til at tage løfter. Clausen kunde få Gamborgs kateder (21-22).

Superintendenterne (kunde ignoreres). Lindbergs aktion. Spandet. Var Lindberg blevet tiltalt, havde jeg appelleret sagen mod Clausen til højesteret. Münters underskrift på hyrdebrevet. Theol. Maanedsskr. (23). Rudelbach (Clausens efterfølger!). Dr. Mynster (viser "den chr. Stemnings afgjorte Overvagt i Danmark"). Ingen kirkelig modsætning til ham. Kun det clausenske parti må ud (24). Mynster må sørge for det. Oppositionen kan få Frue Kirke -

og kirker i Roskilde, Slagelse og Odense. Sognebåndet må løses i hovedstaden og hele riget: konfirmation, altergang (25). - Friheden er kærlighedens element. I orden og stilhed forvandles Danmark efter det friheds og ligheds princip, man i Frankrig parodierede og i England kun sukkende lovsang (26). Men trykkefriheden har skilt mig ved mit embede (27). Pennesnorenens løsning må være samtidig med sognebåndets. Trykkefriheden må dog begrænses, men der må være klare bestemmelser og kontrol f. e. med "rel. Smaabøger af ustuderede Folk" (pietismen).

Statskirken vilde blomstre ved legitimering af den herskende forskellighed (29): katekismen, lærebogen, salmebogen (en herlig opgave at forbinde vore 4 til een!), alterbogen, teksterne (30). Farvepræget er forsvundet af mit håb om opblomstringen. Slutn. + Ikke religiøst fortvivlet, heller ikke videnskabeligt - ser klart mit forhold til verden og mig selv - men borgerligt fortvivlet.

Affattelsestid: som udkast til 3. stk. af afhandlingen, der får imprimatur 6/3 1827, må det være skrevet i den sidste tid forinden. Iøvrigt er det 3. stykkes tilblivelse meget kompliceret.

Se oversigtsblad. IIIA + AA.